

Sygn. akt I NSNc 57/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Żmij (przewodniczący)

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

Marek Sławomir Molczyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa P. S.A. w B.

przeciwko Z. S.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 25 listopada 2020 r.

skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w zakresie obejmującym pkt I.1 i I.3 oraz pkt III i przekazuje sprawę w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w S,**
- 2. znosi wzajemnie koszty procesu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Skargą nadzwyczajną wniesioną 11 grudnia 2019 r Prokurator Generalny, na podstawie art. 89 § 1 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie

Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN lub ustawa o Sądzie Najwyższym), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w S., II Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: „Sąd II instancji”) z 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II Ca (...) w części, tj. pkt I ppkt 1 i 3 oraz pkt III, czyli w zakresie zmieniającym wyrok Sądu Rejonowego w S. (dalej: „Sąd I instancji”) z 13 marca 2017 r., sygn. akt I C (...) w sprawie z powództwa P. S.A. przeciwko Z. S. o zapłatę w ten sposób, że Sąd Okręgowego w S. zasądził od pozwanej Z. S. na rzecz powoda P. S.A. kwotę 13 790,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I ppkt 1 orzeczenia) i kwotę 3 796,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt I ppkt 3 orzeczenia) oraz kwotę 2 507,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i instancji odwoławczej (pkt III orzeczenia).

Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i pkt 2 u.SN zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu: (1) naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w art. 30 i 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 486 ze zm., dalej: Konstytucja RP lub Konstytucja), takich jak godność człowieka i ochrona konsumenta, jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, przez zasądzenie od Z. S. należności wynikającej z zawartej przez nią z P. S.A umowy pożyczki, bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy, z którego wynikało zobowiązanie zabezpieczone wekslem, na podstawie którego dochodzą zapłaty; (2) naruszenie w sposób rażący prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie od pozwanej Z. S. na rzecz powoda P. S.A. w B. kwoty 13 790,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami poczynając od 26 października 2016 r., bez zbadania materialnej podstawy roszczenia wynikającego z weksla i przyjęcie za prawdziwe twierdzeń powoda przytoczonych w pozwie, pomimo że budziły one uzasadnione wątpliwości co do tego, czy umowa pożyczki zawarta w dniu 21 stycznia 2016 r. z pozwaną jako konsumentem, nie zawierała niewiążących ją klauzul niedozwolonych, o których mowa w art. 385¹ - 385³ k.c., bez dopuszczenia na podstawie art. 232 zd. 2 k.p.c. z

urzędu dowodu z dokumentu w postaci umowy pożyczki oraz bez zbadania z urzędu możliwej nieważności czynności prawnej - umowy pożyczki i wobec jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

Na podstawie art. 91 § 1 u.SN Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w S., II Wydział Cywilny Odwoławczy z 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II Ca (...) w zaskarżonej części i przekazanie temu Sądowi w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Prokurator Generalny przedstawił stan faktyczny omawiając zaskarżony wyrok i wskazując, że Sąd II instancji zgodził się ze stroną apelującą (powodem), że Sąd I instancji winien był wydać wyrok zaoczny, mocą którego powództwo o zasądzenie kwoty głównej podlegałoby uwzględnieniu, ponieważ powódka dochodziła roszczenia opartego na wekslu własnym spełniającym wymogi art. 101 ustawy z 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 160). Sąd II instancji przyjął, że sprawa nosiła charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową, czy też nieistnienia zobowiązania bądź wykazania, iż zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksla, zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną, a nie powodową, a strona pozwana w żaden sposób nie wykazała niezasadności kwoty wyrażonej na wekslu *de facto* nie biorąc udziału w tym postępowaniu.

Prokurator Generalny zwrócił uwagę, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane na podstawie wypełnionego weksla własnego *in blanco* „nie na zlecenie” Z. S., którego wystawienie stanowiło zabezpieczenie spłaty pożyczki gotówkowej udzielonej pozwanej przez powódkę, przy czym do pozwu nie została dołączona ani deklaracja wekslowa, ani też umowa, której spłaty zabezpieczenie stanowił weksel. Wskazał ponadto, że zawarta umowa pożyczki miała charakter umowy o kredyt konsumencki oraz, że wynika z niej, iż całkowita kwota pożyczki to 4 500,00 zł, podczas gdy kwota udzielonej pożyczki to 12 516,00 zł, a całkowita kwota do zapłaty to 13 440,00 zł. Całkowity koszt pożyczki został określony na kwotę 8 940,00 zł, na co składał się koszt ubezpieczenia 7 148,00 zł, opłata przygotowawcza 868,00 zł oraz wynagrodzenie umowne 924,00 zł. Pożyczkobiorca

zobowiązany był ponieść koszt opłaty przygotowawczej i koszt ubezpieczenia, które to opłaty były potrącane z kwoty udzielonej pożyczki (12 516,00 zł) (s. 8 skargi, k. 15).

Prokurator Generalny uzasadniając podstawy skargi nadzwyczajnej, w pierwszej kolejności wskazał, że wystąpienie ze skargą nadzwyczajną jest konieczne dla zapewnienia zgodności orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, która to przesłanka warunkuje wniesienie skargi nadzwyczajnej i która odwołuje się do zasady ustrojowej wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP oraz przytoczył argumenty przemawiające za takim stwierdzeniem.

Skarżący podniósł, że Sąd II instancji orzekający w niniejszej sprawie zobowiązany był do respektowania zasad konstytucyjnych oraz chronionych konstytucyjnie wolności i praw człowieka i obywatela, w tym godności człowieka wskazanej w art. 30 Konstytucji RP i wiążącego się z nim, a możliwego do wyprowadzenia z art. 76 Konstytucji RP prawa oczekiwania do wywiązania się przez władze publiczne z obowiązku podejmowania działań chroniących konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Jak zauważył, osoba fizyczna będąca stroną umowy pożyczki zawartej z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą, zawodowo zajmującym się udzielaniem pożyczek, a nadto w swojej działalności stosującym standardowe, niepodlegające negocjacji umowy, jest objęta ochroną o jakiej mowa w art. 76 Konstytucji RP (s. 11 skargi, k. 18), a obowiązek zapewnienia właściwej ochrony spoczywa na każdym organie i instytucji, której właściwość obejmuje kwestie dotyczące konsumentów, a więc także na organach władzy wykonawczej i na sądach w procesie stosowania prawa (s. 11 skargi, k. 18).

Skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie orzeczenie Sądu I instancji powyższą zasadę realizowało natomiast, Sąd II instancji zaskarżonym wyrokiem tej zasady ochrony konsumenta nie zrealizował (s. 12 skargi, k. 19).

Prokurator Generalny przywołał też regulację dotyczącą dochodzenia roszczeń wekslowych i samej istoty weksla i relacji zachodzącej pomiędzy zobowiązaniem z weksla gwarancyjnego a zobowiązaniem ze stosunku „podstawowego”, zwrócił przy tym uwagę, że w judykaturze utrwalony jest pogląd,

zgodnie z którym w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel gwarancyjny (s. 12 skargi, k. 19). Jak podkreślił, w przedmiotowej sprawie wprawdzie nie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, a tym samym strona pozwana nie wniosła od takiego nakazu zarzutów, jednakże z uwagi na wątpliwości co do wysokości żądania - czemu wyraz dał Sąd Rejonowy w uzasadnieniu do swojego orzeczenia - przedmiotowa sprawa winna zostać rozpoznana przy uwzględnieniu stosunku podstawowego.

Jak zauważył, już pobieżna analiza zapisów umowy nr P/G/ 1540843-18650 wskazuje, że P. S.A. do pożyczki doliczał ubezpieczenie na wypadek śmierci i całkowitej niezdolności do pracy oraz samodzielnej egzystencji, które przekraczało wartość pożyczonych pieniędzy, a tak duża stawka może być sprzeczna z dobrymi obyczajami. Skarżący zawarł w skardze wyjaśnienia dotyczące zakresu zasady swobody umów oraz instytucji nieważności czynności prawnej, podkreślając, że czynność prawna, która jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego dotknięta jest sankcją nieważności (art. 58 § 2 k.c.). Zwrócił też uwagę, że treść dołączonego do pozwu wypowiedzenia umowy pożyczki z 25 września 2016 r. zawierała odwołania do kolejnych punktów postanowień umowy, co sugerowało, że formularz umowy miał charakter standardowy, a jej postanowienia mogły budzić wątpliwości jako naruszające zbiorowe interesy konsumentów (s. 15 skargi, k. 22).

W opinii Skarżącego reguły profesjonalnego procedowania wskazywały na potrzebę, aby Sąd Odwoławczy, rozpoznając apelację powoda, ustosunkował się do wątpliwości zasadnie wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji i z urzędu, wykorzystując uprawnienie z art. 232 zd. 2 k.p.c., dopuścić dowód z umowy pożyczki wzywając powoda do jej przedstawienia, a następnie dokonał z urzędu oceny, czy czynność prawna w postaci umowy pożyczki nie zawierała klauzul abuzywnych i nie była dotknięta bezwzględną nieważnością z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (s. 14 skargi, k. 21).

Prokurator Generalny wskazał, że sposób przeprowadzenia kontroli odwoławczej wyroku Sądu Rejonowego w S. przez Sąd Okręgowy w S. wskazuje,

że dokonana ona została z naruszeniem w sposób rażąco prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. W szczególności zaniechano zbadania z urzędu, czy czynność prawna w postaci umowy pożyczki zawartej pomiędzy profesjonalnym podmiotem prawnym a konsumentem nie była dotknięta sankcją bezwzględnej nieważności z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego wobec możliwości zawarcia w jej treści jednej lub więcej klauzul niedozwolonych, zaś wątpliwość tę można było i należało rozstrzygnąć poprzez wezwanie powoda na podstawie art. 232 zd. 2 k.p.c. do przedłożenia treści umowy, zaś w razie nieuczynienia tego, dokonanie oceny znaczenia takiej odmowy zgodnie z art. 233 § 2 k.p.c. (s. 18 skargi, k. 25).

Skarżący przywołując też fragmenty wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 13 września 2018 r. w sprawie C - 176/17, wskazał, że zawarte w tym orzeczeniu rozstrzygnięcia prowadzą do wniosku, że Sąd ma obowiązek badać z urzędu, czy postanowienia stosowane w umowach zawieranych z konsumentami nie stanowią nieuczciwych warunków umownych, tak by nie mogły one wywoływać wiążącego skutku wobec konsumenta. W konsekwencji wyrok ten oznacza, że przepis pozwalający sądowi na wydanie orzeczenia nakazującego konsumentowi zapłatę kwoty wyłącznie na podstawie weksla zabezpieczającego udzieloną pożyczkę - bez oceny treści samej umowy - jest niezgodny z przepisem dyrektywy Rady 93/13 (s. 20, k. 27). Za uzasadnione uznał odniesienie zawartej w wyroku konkluzji nie tylko do orzeczeń zapadłych w formie nakazów zapłaty, ale i w innych wyroków.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z 28 stycznia 2020 r. powód wniósł o oddalenie skargi w całości jako niezasadnej, ewentualnie wydanie orzeczenia zgodnego z art. 89 § 4 i art. 115 § 2 u.SN oraz o zasądzenie na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów postępowania wg. norm przepisanych.

Strona powodowa obszernie odniosła się do przywołanego w treści skargi nadzwyczajnej orzeczenia TSUE z 13 września 2018 r. w sprawie C - 176/17 (s. 2-3 odpowiedzi, k. 39-40). W opinii powódki, konsekwencją powyższego rozstrzygnięcia jest obowiązek przyjęcia, że przepisy prawa krajowego z uwagi na zasadę pierwszeństwa prawa unijnego oraz obowiązek bezpośredniego stosowania Dyrektywy 93/13, nie zabraniają sądom orzekającym w sprawie badania przed

wydaniem nakazu zapłaty z weksla w postępowaniu nakazowym treści stosunku podstawowego łączącego wystawcę oraz wierzyciela wekslowego, mimo iż wierzyciel wekslowy kieruje swe roszczenie w oparciu o odrębne zobowiązanie o charakterze abstrakcyjnym wobec stosunku podstawowego. W przypadku zatem wystąpienia po stronie sądu orzekającego w sprawie wątpliwości co do treści dochodzonego roszczenia wekslowego, sąd taki uprawniony jest do zbadania z urzędu stosunku podstawowego, a podstawą prawną takiego działania sądy są regulacje Dyrektywy 93/13 (s. 3 odpowiedzi, k. 40).

Z powyższego powódka wywiodła konstatację, iż fakt wydania w niniejszej sprawie orzeczenia świadczy o braku wątpliwości Sądu Okręgowego co do możliwości rozstrzygnięcia niniejszego postępowania z pominięciem wynikającego z prawa unijnego uprawnienia do zbadania z urzędu treści stosunku podstawowego budzącego wątpliwości z punktu widzenia zasad ochrony interesów konsumentów (przynajmniej w aspekcie wydania w toku postępowania wyroku zaocznego), w czym realizowała się dokonana w niniejszym postępowaniu instancyjna kontrola orzeczenia Sądu Rejonowego (s. 3 odpowiedzi, k. 40).

Ponadto w odpowiedzi na skargę zawarte zostały bardzo obszerne wyjaśnienia dotyczące treści stosunku prawnego jaki zaistniał pomiędzy powódką, a pozwaną na podstawie umowy zawartej pomiędzy nimi, z omówieniem poszczególnych postanowień umownych i instytucji prawnych mających zastosowanie w tej relacji (s. 4-10 odpowiedzi, k. 41-47), ze wskazaniem, iż łącznie, zobowiązanie pozwanej wynosiło - na podstawie umowy z 21 stycznia 2016 r. - 13.440,00 zł na co składa się całkowita kwoty pożyczki w kwocie 4.500,00 zł, koszt ubezpieczenia w kwocie 7.148,00 zł, opłaty przygotowawcza w kwocie 868,00 zł; wynagrodzenia umowne za udzielenie pożyczki w kwocie 924,00 zł (s. 4 odpowiedzi, k. 41) oraz podkreślone zostało, że dotychczas pozwana spłaciła na rzecz powodowej spółki jedynie kwotę 3.813,35 zł. Ponadto w odpowiedzi na skargę zawarte zostały odniesienia do kwestii abuzywności klauzul umownych i zasad ich kontroli (s. 5 odpowiedzi, k. 42).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nadzwyczajna zasługuje na uwzględnienie skutkujące uchynieniem wyroku z 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II Ca (...) w zaskarżonej części i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w tym zakresie.

I.

1. Przesłanki kontroli nadzwyczajnej określają bezpośrednio przepisy art. 89-95 u.SN. Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej miało na celu zaradzenie istniejącemu wcześniej deficytowi środków zaskarżenia pozwalających eliminować z obrotu prawnego ostateczne rozstrzygnięcia sądowe, które nie mogą być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia, zaś naruszają, na różne sposoby, konstytucyjne zasady, prawa lub wolności, w sposób rażąco naruszają przepisy prawa lub występuje oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału, a ich uchylenie jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Skarga nadzwyczajna poszerza zatem istniejącą gamę środków zaskarżenia, jednak sama w sobie jest instrumentem o wąskim kręgu podmiotów legitymowanych czynnie, o precyzyjnie uregulowanych podstawach materialnoprawnych oraz ograniczonym czasowo (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

2. Może być ona wniesiona wyłącznie przez podmioty szczególnie do tego legitymowane: Rzecznika Praw Obywatelskich, Prokuratora Generalnego, a także w zakresie swojej właściwości, Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta, Przewodniczącą Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 89 § 2 u.SN). W odniesieniu do orzeczeń, które uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. przed 3 kwietnia 2018 r.), legitymacja do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje wyłącznie Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Prokuratorowi Generalnemu (art. 115 § 1a u.SN).

3. Wąsko został określony także zakres przedmiotowy skargi nadzwyczajnej,

która może zostać wniesiona jedynie wówczas, gdy jest to konieczne dla zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio*) i to tylko w sytuacji, gdy będzie można ją dodatkowo oprzeć na przynajmniej jednej z trzech podstaw, określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. W pierwszej kolejności, jest to naruszenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji. W dalszej kolejności jest to rażące, a zatem nie każde, lecz jedynie szczególnie poważne, naruszenie prawa przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Wreszcie trzecią szczegółową podstawą skargi jest oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że połączenie ogólnej przesłanki funkcjonalnej ze szczegółowymi podstawami skargi nadzwyczajnej sformułowaniem „o ile”, jednoznacznie wskazuje na konieczność jednoczesnego zaistnienia przesłanki funkcjonalnej i którejs (przynajmniej jednej) z jej szczegółowych podstaw wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 ustawy o Sądzie Najwyższym (zob. postanowienie z 25 czerwca 2020 r. I NSNc 48/19). Oceniając zasadność wniesienia skargi nadzwyczajnej należy ustalić zaistnienie którejs z przesłanek szczegółowych oraz dodatkowo to, czy jej zaistnienie oznacza w danym przypadku, że uchylene prawomocnego wyroku sądu powszechnego lub wojskowego jest „konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”. W świetle tej ogólnej przesłanki funkcjonalnej należy też stwierdzić, że zarówno ocena stopnia naruszenia prawa jako „rażącego”, lub „oczywistości” podnoszonej sprzeczności ustaleń sądu z treścią materiału dowodowego, musi być oceniana przez pryzmat tego, czy intensywność zarzucanych naruszeń prowadzi do zaistnienia przesłanki funkcjonalnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Przesłanka funkcjonalna skargi nadzwyczajnej, wyrażająca się w konieczności zapewnienia zgodności z zasadą konstytucyjną wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP wiąże się zarówno w wymiarze literalnym, jak i treściowym

z klauzulą konieczności w demokratycznym społeczeństwie, którą ustrojodawca - nawiązując do sformułowania ogólnej klauzuli limitacyjnej używanej w artykułach 8 - 11 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284, dalej: EKPCz) - posłużył się w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Trudno jest sensownie wskazywać na istotną różnicę między zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i warunkami koniecznymi dla funkcjonowania społeczeństwa demokratycznego. Wręcz przeciwnie, można w tym wypadku mówić o istotnej zbieżności znaczeniowej obydwu tych sformułowań (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Jak wskazywał już Sąd Najwyższy, realizacja zasady proporcjonalności w kontekście art. 89 § 1 u.SN winna z jednej strony uwzględniać dążenie do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji RP), nakazujące eliminować istotne wady prawomocnych orzeczeń sądu powszechnego lub wojskowego stypizowane w punktach 1-3 tego przepisu, z drugiej zaś strony musi uwzględniać istotną, konstytucyjną wartość pewności prawa, której immanentnym elementem jest ochrona powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*) służąca ochronie stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji RP). Rozpatrując zatem konieczność zmiany lub uchylenia prawomocnego wyroku jako wymogu płynącego z obowiązywania zasady państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zauważyć należy konflikt wartości, który musi zostać rozstrzygnięty poprzez odwołanie się do zasady proporcjonalności, przy czym kluczowe znaczenie będzie miała proporcjonalność *sensu stricto* wyrażająca się w wyważaniu między koniecznością ochrony powagi rzeczy osądzonej, a koniecznością ochrony integralnie rozumianej zasady demokratycznego państwa prawnego jako przestrzeni urzeczywistniania sprawiedliwości społecznej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20). O ile więc ocena spełnienia przesłanek szczegółowych sprowadza się, w dużym uproszczeniu, do dokonania subsumpcji, o tyle dokonując oceny ziszczenia się przesłanki funkcjonalnej, czyli oceniając konieczność zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń z art. 2 Konstytucji RP, kluczowe staje się

ważenie konstytucyjnych wartości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Specyfika przesłanki funkcjonalnej skargi nadzwyczajnej musi być uwzględniona przy odpowiednim stosowaniu art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, przewidującego związanie sądu podstawami skargi. O ile bowiem zapewnienie zgodności z art. 2 Konstytucji wymaga wzięcia pod uwagę sformułowanych w orzecznictwie i doktrynie zasad konkretyzujących tę normę ustrojową, o tyle sąd nie może abstrahować od całokształtu zasady wyrażonej w tym przepisie Konstytucji, nawet jeśli te aspekty zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, które skarżący przywołał, nie zostały wyeksplikowane przezeń z należytą dokładnością (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Ochrona powagi rzeczy osądzonej jest głęboko zakorzeniona w aksjologii państwa prawnego, która pojmowana integralnie, ma w tym wypadku przemawiać za uchyleniem tej ochrony. Paradoks ten byłby szczególnie trudny do rozwiązania, gdyby chodziło o pogodzenie naruszenia powagi rzeczy osądzonej z samą zasadą demokratycznego państwa prawnego. Jednak w przypadku zasady ustrojowej z art. 2 Konstytucji RP, szczególną rolę przy ocenie zaistnienia przesłanki funkcjonalnej z art. 89 § 1 u.SN będzie odgrywała zasada sprawiedliwości społecznej. O ile bowiem nie można wykluczyć sytuacji, w których oceniana integralnie, sama zasada państwa prawnego przemawiać będzie już za uchyleniem ochrony powagi rzeczy osądzonej, o tyle względ na konieczność urzeczywistniania w demokratycznym państwie prawnym sprawiedliwości społecznej, niekiedy może przemawiać za uwzględnieniem skargi nadzwyczajnej nawet wówczas, gdy w świetle samej zasady państwa prawnego, zaistnienie przesłanki funkcjonalnej nie byłoby wystarczająco oczywiste.

Sąd Najwyższy zwracał już też uwagę, że Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPCz) kilkakrotnie rozważał zgodność nadzwyczajnych środków zaskarżenia z Europejską Konwencją Praw Człowieka i dopuszczając ich stosowanie zastrzegał, że środki zaskarżenia muszą być uzasadnione okolicznościami o istotnym i niewątpliwym charakterze, korygującymi fundamentalne wady rozstrzygnięć jurysdykcyjnych, niweczące podstawową

funkcję wymiaru sprawiedliwość (*miscarriage of justice*) (*Ryabykh*, skarga nr 52854/99 (2003), § 52). Wadami tymi mogą być „oczywiste błędy w stosowaniu prawa materialnego lub inne ważne przyczyny” (*Giuran*, skarga nr 24360/04, § 32), przy czym jak wskazywał ETPCz, nadzwyczajne środki zaskarżenia nie mogą inicjować *de facto* dodatkowej kontroli instancyjnej, bowiem nie wolno kwestionować prawomocnego wyroku jedynie w oparciu o ogólnikowe zarzuty „niekompletności lub jednostronności” lub popełnienie jakiś mniej istotnych błędów, a uzasadniony zarzut musi wykroczać poza „prawny puryzm” (*Sutyazhnik*, nr 8269/02 § 38) domagający się od każdego wyroku doktrynerskiej nieskazitności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Odnosząc instytucję skargi nadzwyczajnej do standardów ochrony zasady pewności prawa i powagi rzeczy osądzonej, Sąd Najwyższy wskazał ponadto, że skarga nadzwyczajna z całą pewnością nie stanowi instrumentu ponownej kontroli instancyjnej, a jej przesłanka funkcjonalna, nakazująca ocenę dopuszczalności ingerencji jurysdykcyjnej w prawomocne orzeczenie sądów powszechnych lub wojskowych poprzez ustalenie, czy jest to konieczne w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasadę sprawiedliwości społecznej, czyni z niej środek służący skonkretyzowanej kontroli konstytucyjności aktów jurysdykcyjnych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Jak zauważył Sąd Najwyższy, dodatkowo, konstytucyjny charakter kontroli nadzwyczajnej podkreślany jest przez fakt, że pierwszą szczegółową podstawą skargi nadzwyczajnej jest naruszenie konstytucyjnych praw i zasad. Jest to szczególnie wyraźnie widoczne w sposobie ukształtowania legitymacji czynnej do występowania ze skargą konstytucyjną, która przysługuje nie tylko Prokuratorowi Generalnemu, ale też szerokiemu kręgowi podmiotów ukierunkowanych na ochronę praw podstawowych, na czele z Rzecznikiem Praw Obywatelskich (art. 89 § 2 u.SN) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Sąd Najwyższy zwracał też uwagę, że druga szczegółowa podstawa w postaci rażącego naruszenia prawa, czy to przez jego błędną wykładnię czy też błędne stosowanie (art. 89 § 1 pkt 2) czyni zadość wskazanemu w orzecznictwie ETPCz wymogowi, by podstawy nadzwyczajnego środka zaskarżenia miały

charakter materialny i przynaglający do interwencji jurysdykcyjnej (*substantial and compelling character*) ukierunkowany na dokonanie korekty błędów, którym z powodzeniem można przypisać znaczenie podstawowe (*correcting fundamental defects*).

4. Ustawodawca ograniczył także możliwość wniesienia skargi czasowo. Zgodnie z art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna - w terminie roku od ich rozpoznania. Warto zaznaczyć, że przewidziane przez art. 89 § 3 u.SN granice czasowe dla złożenia tego środka zaskarżenia oraz przewidziana w § 4 tego artykułu możliwość zmiany orzeczenia bez naruszania ukształtowanych nim i utrwalonych już stosunków społecznych, pokazuje, że prawo przewiduje wystarczające gwarancje pozwalające na precyzyjne posługiwanie się skargą nadzwyczajną w sposób niekolidujący z zasadą demokratycznego państwa prawnego, lecz przeciwnie, pozwalający dać jej pełniejszy wyraz w życiu społecznym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

5. Podsumowując te wstępne uwagi należy wskazać, że na podmiocie inicjującym kontrolę nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia ciąży obowiązek przytoczenia i uzasadnienia podstaw wniesienia skargi nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398⁴ § 1 k.p.c.). Oznacza to konieczność wskazania i uzasadnienia nie tylko którejs spośród szczegółowych podstaw skargi (art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN), ale również, wykazanie, w kontekście realiów konkretnej sprawy, zaistnienia przesłanki funkcjonalnej (art. 89 § 1 *principium* u.SN), czyli wyjaśnienia, z czego wynika konieczność zapewnienia zgodności z zasadą konstytucyjną wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. Samo wykazanie przez Skarżącego, iż orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub, że w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, nie jest jeszcze wystarczające. Dla prawidłowego zainicjowania kontroli nadzwyczajnej, poza wskazaniem i uzasadnieniem szczegółowych podstaw skargi nadzwyczajnej konieczne jest wykazanie, że uchylenie zaskarżonego orzeczenia jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego, czyli jest proporcjonalne

w kontekście odstąpienia od bezwzględnej ochrony powagi rzeczy osądzonej (zob. postanowieni Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r. I NSNc 48/19, wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

II.

6. Badając ustawowe przesłanki zasadności i dopuszczalności wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej na wyrok Sądu Okręgowego w S. wydany w dniu 15 stycznia 2018 r. w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż nie budzi wątpliwości, że orzeczenie wydane zostało przez sąd powszechny. Zaskarżony wyrok jest również prawomocny, bowiem zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c. orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia. Wyroki (postanowienia co do istoty sprawy) sądu drugiej instancji stają się prawomocne z chwilą wydania, nawet gdy przysługuje na nieskarga kasacyjna (art. 398¹ § 1 k.p.c.), z wyjątkiem jedynie wyroku (postanowienia co do istoty sprawy) sądu drugiej instancji uchylającego wyrok (postanowienie co do istoty sprawy) sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania, od którego zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego. W analizowanej sprawie, zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w S. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w S. i orzekł co do istoty sprawy, a zatem nie przysługiwało od niego zażalenie do Sądu Najwyższego.

7. Zgodnie z art. 89 § 1 *in fine* u.SN skarga nadzwyczajna nie przysługuje, jeżeli orzeczenie może być zmienione lub uchylone w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Sąd Najwyższy podziela pogląd skarżącego, że wyrok Sądu Okręgowego w S. z 15 stycznia 2018 r. może być wyeliminowany z obrotu prawnego jedynie w drodze skargi nadzwyczajnej, bowiem nie może zostać wzruszone w drodze innych nadzwyczajnych środków prawnych.

8. W świetle art. 89 § 3 u.SN biorąc pod uwagę datę wydania zaskarżonego w przedmiotowej sprawie orzeczenia nie budzi wątpliwości legitymacja Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi nadzwyczajnej, podobnie jak dochowanie terminu na jej wniesienie. Sąd Najwyższy uprawniony jest do ewentualnego uchylecia zaskarżonego wyroku w przypadku, gdyby okazało się, że podniesione w skardze nadzwyczajnej zarzuty są zasadne oraz wydania odpowiedniego

rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN, jeżeli przemawiają za tym zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji.

9. Skarżący formułując zarzuty szczegółowo wyjaśnił na czym w jego opinii polegało w przedmiotowej sprawie rażące naruszenie prawa procesowego, naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w art. 76 Konstytucji. Odniósł się także do przesłanki funkcjonalnej, wskazując na konieczności zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Pozwala to uznać, iż skarga spełnia wymogi formalne pozwalające na jej rozpoznanie.

10. Konstrukcja skargi nadzwyczajnej, zakładająca koniunkcję którejs z podstaw szczegółowych oraz ogólnej podstawy funkcjonalnej wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny podstaw szczegółowych, a następnie dopiero dokonać oceny tego, czy w przypadku uznania którejs ze szczegółowych podstaw skargi za uzasadnioną, ziściła się również przesłanka funkcjonalna (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

III.

11. Po pierwsze Prokurator Generalny zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w art. 30 i 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U, z 1997 r., Nr 78, poz. 486 ze zm.) a mianowicie godności człowieka (art. 30 Konstytucji RP) i ochrony konsumenta, jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (art. 76 Konstytucji). Do naruszeń tych miało dojść przez zasądzenie od Z. S. należności wynikającej z zawartej przez nią z P. S.A umowy pożyczki, bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy, z którego wynikało zobowiązanie zabezpieczone wekslem, na podstawie którego dochodzono zapłaty.

Uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie Skarżący wskazał, że sąd orzekający w niniejszej sprawie zobowiązany był „do respektowania zasad konstytucyjnych oraz chronionych konstytucyjnie wolności i praw człowieka i obywatela, w tym godności człowieka wskazanej w art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i wiążącego się z nim, a możliwego do wyprowadzenia z art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawa oczekiwania do wywiązania się

przez władze publiczne z obowiązku podejmowania działań chroniących konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi” (s. 10 skargi, k. 17).

12. Powyższe stwierdzenie Skarżącego stanowi jedyną wypowiedź uzasadniająca art. 30 Konstytucji jako podstawę skargi nadzwyczajnej. W tym kontekście przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał, że jak nie wolno autorowi kasacji poprzestać na podaniu, że doszło do naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), lecz ciąży na nim obowiązek sprecyzowania, wskazania konkretnego przepisu, podobnie autor skargi nadzwyczajnej musi sprostać obowiązkowi zwięzłego, ale precyzyjnego wyeksplikowania, w jakich naruszeniach prawa konkretnie upatruje uchybień, o których mowa w przepisie art. 89 § 1 u.SN („podania na czym polega zarzucane uchybienie”) (zob. postanowienia: z 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt I NSNk 1/19, z 25 czerwca 2020 r. I NSNc 48/19). Samo wskazanie w skardze nadzwyczajnej przepisów prawa, z których naruszeniem, zdaniem Skarżącego, zostało wydane zaskarżone orzeczenie, bez bliższego określenia zarzutów (co i z jakiego powodu Skarżący uważa za naruszenie przytaczanej normy konstytucyjnej) nie może zostać uznane za wystarczające (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Skarżący nie wskazał na czym w przedmiotowej sprawie polega naruszenie zasady chroniącej godność człowieka na mocy art. 30 Konstytucji. Sprawia to, iż zarzut naruszenia godności w obecnie rozpatrywanej sprawie uznać należy za oczywiście niezasadny.

Na marginesie warto zauważyć, że niniejszy skład orzekający w pełni przychylił się do wyrażonego przez Sąd Najwyższy stanowiska, zgodnie z którym należy odrzucić upowszechniającą się tendencję, by jako naruszenie godności człowieka traktować każde niesprawiedliwe albo nawet tylko niesatysfakcjonujące zdarzenie. W przeciwnym razie konstytucyjnej ochronie godności człowieka grozi degradacja poprzez jej trywializację (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20). Do naruszenia konstytucyjnie chronionej godności, którą należy odnosić do samego człowieczeństwa (a nie do potocznego użycia pojęcia godności) orzeczeniem sądowym mogłoby dojść w sytuacji zakwestionowania w tym orzeczeniu człowieczeństwa, a zatem chodzić musi o

sytuacje rzeczywiście drastyczne i uprzedmiotawiające człowieka (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

13. W przypadku zarzutu naruszenia art. 76 Konstytucji RP, Skarżący uzasadnił na czym w jego opinii polega naruszenie art. 76 Konstytucji w sytuacji, gdy Sąd wydaje orzeczenie nakładające na stronę będącą konsumentem obowiązek zapłaty, bez badania prawidłowości stosunku podstawowego wiążącego konsumenta i przedsiębiorcę dochodzącego zapłaty (s. 10-11 skargi, k. 17-18). Zarzut ten pozwala Sądowi Najwyższemu na merytoryczne odniesienie się do niego, nawet jeśli nie wszystkie wywody Skarżącego w tej mierze zasługują na uznanie.

Chociaż więc nie można się zgodzić z próbą wykładni art. 76 Konstytucji jako „prawa oczekiwania do wywiązania się przez władze publiczne z obowiązku podejmowania działań chroniących konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi” (s. 10 skargi, k. 17), to jednak Skarżący zasadnie podniósł, że przepis ten ma określoną treść normatywną i może być bezpośrednio stosowany, a wynikający z niego obowiązek zapewnienia właściwej ochrony konsumentów spoczywa na każdym organie i instytucji, której właściwość obejmuje kwestie dotyczące konsumentów, w tym również na sądach (s. 11 skargi, k. 18).

14. Sąd Najwyższy w pełni przychyła się do wyrażonego wcześniej stanowiska uznającego art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN oraz do przedstawionej w tym zakresie interpretacji artykułu 76 Konstytucji RP przeprowadzonej w oparciu o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20). Jak zauważył w przywołanym wyroku Sąd Najwyższy, niezależnie od tego, że Trybunał Konstytucyjny uznał (wyrok TK z 13 września 2011 r., K 8/09), że zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP „nie może [...] stanowić samoistnej podstawy skargi konstytucyjnej”, to stanowiska tego z całą pewnością nie można *per analogiam* rozciągać na skargę nadzwyczajną. O ile bowiem prawnoprzedmiotowy charakter gwarancji konstytucyjnych z art. 76 Konstytucji oraz odesłanie do regulacji ustawowych uzasadnia stanowisko Trybunału w odniesieniu do kontroli konstytucyjności abstrakcyjnych i generalnych unormowań ustawy w ramach skargi konstytucyjnej, o tyle nic nie stoi na

przeszkodzie, by traktować ten przepis Konstytucji jako pełnoprawną podstawę prowadzenia skonkretyzowanej kontroli konstytucyjności aktów stosowania prawa, jaka dokonuje się w ramach kontroli nadzwyczajnej w Sądzie Najwyższym, której bliskim odpowiednikiem jest kontrola konstytucyjności na gruncie amerykańskiej kultury prawnej w ramach *judicial review*. Wynika to już z samego brzmienia art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, który wyraźnie wskazuje wśród podstaw skargi nadzwyczajnej nie tylko naruszenie konstytucyjnych praw i wolności, ale również zasad konstytucyjnych. Jak zaznacza też Sąd Najwyższy, nie ma też wątpliwości, że art. 76 Konstytucji wyraża zasadę konstytucyjną zobowiązującą organy państwa - w tym również sądy powszechne - do podejmowania działań w celu ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (zob. wyroki TK: z 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; z 13 września 2005 r., K 38/04; z 17 maja 2006 r., K 33/05; z 13 września 2011 r., K 8/09). Sąd Najwyższy zwraca też uwagę, że o nadaniu konstytucyjnej rangi ochronie praw konsumentów w art. 76 ustawy zasadniczej przesądziło uznanie, że „konsument jest słabszą stroną stosunku prawnego i z tej racji wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów” (wyrok TK z 11 lipca 2011 r. P 1/10, OTK-A 2011, nr 6, poz. 53 pkt. III. 2.4.; zob. także wyrok TK z 13 września 2011 r., K 8/09). Jednocześnie jednak celem tej ochrony jest nie tyle faworyzowanie konsumentów, co tworzenie rozwiązań prawnych, które pozwalają urzeczywistnić zasadę równorzędności stron stosunków cywilnoprawnych (szerzej zob. wyroki TK: z 11 lipca 2011 r., P 1/10; z 15 marca 2011 r., P 7/09 i powołane tam orzecznictwo dotyczące art. 76 Konstytucji RP).

Sąd Najwyższy podkreśla też, że poza bezpośrednim umocowaniem w art. 76 Konstytucji RP, ochrona konsumentów, na mocy art. 9 Konstytucji RP znajduje podstawy także w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, dalej TFUE, (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016 r., s. 47), a zważywszy, że kształt polskiego prawa konsumenckiego jest w ogromnej mierze efektem implementowania do krajowego porządku prawnego uregulowań unijnych, oczywiste jest, że ochrona wynikająca z art. 76 Konstytucji RP nie może abstrahować od zasad i wymagań prawa europejskiego (zob. wyrok TK z 13 września 2005 r., K 38/04, wyrok Sądu Najwyższego z 28 października

2020 r., NSNc 22/20). Stwierdzenie takie oznacza, że przy interpretacji art. 76 Konstytucji RP należy uwzględnić dyrektywę z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95 z 21.4.1993, s. 29, dalej: Dyrektywa 93/13), której celem jest zbliżenie przepisów państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach konsumenckich (art. 1 ust 1 Dyrektywy 93/13). W preambule do tej dyrektywy wprost wskazano, że sądy i organy administracyjne państw członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

16. Uznanie art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN pozwala na przeprowadzenie oceny zgodności z tym przepisem zaskarżonego wyroku. Zasadnie wskazał Skarżący, że „osoby takie jak pozwana pozostają, jako konsumenci, słabszymi stronami w stosunkach z profesjonalistami. Obejmuje więc ich regulacja art. 76 Konstytucji”, a obowiązek zapewnienia właściwej ochrony spoczywa m.in. na sądach w procesie stosowania prawa (s. 11, skargi, k. 18).

Sąd Najwyższy zwrócił już uwagę, że zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego, zajęтым na gruncie art. 76 Konstytucji RP w wyroku z 11 lipca 2011 r., P 1/10, z którym zgodna jest dokonana przez TSUE w sprawie C-176/17 interpretacja przepisów Dyrektywy 93/13, „konsument ma słabszą pozycję procesową, ponieważ toczy spór z podmiotem profesjonalnym” (wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Słabsza, a przez to wymagająca szczególnej ochrony prawnej, pozycja konsumenta ujawnia się na gruncie procesowym w sytuacji, gdy konsument ma ograniczone „możliwości przeprowadzenia dowodów na okoliczność np. wygaśnięcia lub nieistnienia zobowiązania, a także jego innej wysokości” co ma miejsce zwłaszcza wówczas, gdy „[p]owód występujący z roszczeniem wobec konsumenta nie musi na zasadach ogólnych udowodnić przyczyny powstania dochodzonej wierzytelności ani jej wysokości”. W przywołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny miał na myśli możliwość dochodzenia należności przez przedsiębiorcę wyłącznie na podstawie wyciągu z własnych ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, jednak te same racje konstytucyjne determinują

ocenę rozwiązań prawnych, które pozwalają przedsiębiorcy dochodzić swoich roszczeń jedynie w oparciu o weksel własny wystawiany przez konsumenta jako weksel *in blanco* a następnie uzupełniany przez przedsiębiorcę, jako wystarczający dowód istnienia i wysokości roszczenia. Jak Podkreślił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 lipca 2011 r., P 1/10, sytuacja taka prowadzi do „osłabienia pozycji procesowej konsumenta i w konsekwencji może skutkować brakiem możliwości obrony”.

Sąd Najwyższy przychyła się do wyrażonego wcześniej stanowiska, że biorąc pod uwagę wykładnię art. 76 Konstytucji dokonywaną przez TK w związku z wykładnią Dyrektywy 93/13, której dokonał TSUE w sprawie C-176/17 należy stwierdzić, że sąd, przed którym prowadzone jest postępowanie nakazowe z weksla wobec konsumenta, obok przepisów kodeksu postępowania cywilnego, musi także z urzędu stosować przepisy mające na celu ochronę konsumenta. Chociaż więc TSUE orzekł w połączonych sprawach C-419/18 i C-483/18, że unormowania Dyrektywy 93/13 nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym pozwalającym, zobowiązać w umowie pożyczkobiorcę do wystawienia weksla własnego *in blanco* w celu zabezpieczenia zapłaty wierzytelności wynikającej z umowy o pożyczkę konsumencką, o tyle sąd krajowy, jeśli poweźmie poważne wątpliwości co do zasadności roszczenia opartego na takim wekslu powinien z urzędu upewnić się, czy w umowie nie ma nieuczciwych postanowień. W tym też celu, sąd może zażądać od przedsiębiorcy przedstawienia pisemnego zapisu umowy tak, aby móc zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z tych dyrektyw (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

17. Oceniając zatem zakres naruszenia konstytucyjnej zasady ochrony konsumenta należy dokonać oceny tego czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu, sąd wydając zaskarżone orzeczenie uwzględnił tę zasadę. Sąd Okręgowy w S. zasądzając na skutek apelacji powoda od Z. S. należność wynikającą z weksla własnego *in blanco* wytknął Sądowi I instancji, iż nie kierował się tym, że w realiach niniejszej sprawy strona powodowa dochodzi roszczenia opartego na wekslu własnym. Z tego względu, Sąd II instancji, poprzestając na analizie przedłożonego weksla wskazał, że spełnia on wszelkie wymogi jakie stawiane są mu przez przepis

artykułu 101 ustawy prawo wekslowe i uznał, że taki materiał dowodowy pozwala aby powództwo, jako mające swe oparcie na wekslu, zostało przez Sąd I instancji uwzględnione (s. 2 transkrypcji uzasadnienia w sprawie II Ca (...)).

Zasadnie zatem wskazał Skarżący, że w niniejszej sprawie zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w S. nie wziął w ogóle pod uwagę zasady ochrony konsumenta (s. 12 skargi, k. 19). Z tego też względu nie ma racji odpowiadający na skargę wskazując, że fakt wydania w niniejszej sprawie zaskarżonego orzeczenia nie powinien być rozstrzygany z perspektywy orzekania przez Sąd Okręgowy w sposób godzący w zasady, wolności i prawa człowieka i obywatela, ale jako wyraz braku wątpliwości Sądu Okręgowego co do możliwości rozstrzygnięcia niniejszego postępowania z pominięciem wynikającego z prawa unijnego uprawnienia do zbadania z urzędu treści stosunku podstawowego budzącego wątpliwości z punktu widzenia zasad ochrony interesów konsumentów (przynajmniej w aspekcie wydania w toku postępowania wyroku zaocznego), w czym realizowała się dokonana w niniejszym postępowaniu instancyjna kontrola orzeczenia Sądu Rejonowego (s. 3 odpowiedzi, k. 40).

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy w S. zastosował wprost przepisy k.p.c. i uznał, że także sąd pierwszej instancji, w przypadku dochodzenia roszczenia opartego na wekslu własnym, powinien ograniczyć się do stosowania wyłącznie przepisów k.p.c., bez uwzględnienia konsumenckiej natury podstawowego stosunku prawnego i co za tym idzie, przepisów o ochronie konsumenta.

Należy zatem podkreślić, że przepisy proceduralne mając służyć zapewnieniu pewności prawa nie mogą jednak prowadzić do osłabienia lub faktycznego wyłączenia konstytucyjnie gwarantowanej ochrony konsumenta. W postępowaniu nakazowym toczącym się na podstawie weksla własnego wystawionego przez konsumenta *in blanco* i następnie uzupełnionego przez wierzyciela, sytuacja pozwanego konsumenta jest zdecydowanie słabsza, ponieważ możliwość wniesienia zarzutów wiąże się ze spełnieniem przesłanek, które w świetle wyroku TSUE są zbyt restrykcyjne, by zapewniały równorzędną pozycję konsumenta względem wierzyciela dysponującego wekslem *in blanco* (zob. wyrok TSUE z 13 września 2018 r. P. C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 64). W

efekcie, pożyczkobiorca będący konsumentem nie ma możliwości adekwatnej obrony swoich interesów poprzez efektywne przeprowadzenie dowodów na okoliczności takie jak wygaśnięcie lub nieistnienie zobowiązania, a także nie ma efektywnej możliwości zakwestionowania jego wysokości (wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

18. Wobec powyższego, należy uznać, że Sąd Okręgowy w S. wydając w dniu 15 stycznia 2018 r. zaskarżony wyrok naruszył konstytucyjną zasadę ochrony konsumentów wynikającą z art. 76 Konstytucji nie zapewniając konsumentowi ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi w sposób, jakiego wymaga Dyrektywa 93/13/EWG. Zmieniając wyrok sądu I instancji, Sąd Okręgowy w S. nie uwzględnił okoliczności, że weksel na którym oparte zostało roszczenie, służył zabezpieczeniu wiarygodności konsumenckiej i tym samym nie uwzględnił ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, należnej osobom zobowiązanym umową pożyczki konsumenckiej.

19. Prokurator Generalny, jako kolejną szczegółową podstawę skargi nadzwyczajnej, zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie w sposób rażący prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c., poprzez przeprowadzenie kontroli odwoławczej wyroku Sądu Rejonowego w S. przez Sąd Okręgowy w S. w sposób wskazujący, że „dokonana ona została z naruszeniem w sposób rażący prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. W szczególności zaniechano zbadania z urzędu, czy czynność prawna w postaci umowy pożyczki zawartej pomiędzy profesjonalnym podmiotem prawnym a konsumentem nie była dotknięta sankcją bezwzględnej nieważności z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego wobec możliwości zawarcia w jej treści jednej lub więcej klauzul niedozwolonych, zaś wątpliwość tę można było i należało rozstrzygnąć poprzez wezwanie powoda na podstawie art. 232 zd. 2 k.p.c. do przedłożenia treści umowy, zaś w razie nieuczynienia tego, dokonanie oceny znaczenia takiej odmowy zgodnie z art. 233 § 2 k.p.c.”. Zarówno ten cytat z uzasadnienia skargi, jak i kontekst jaki tworzą pozostałe wywody Skarżącego wynika, że treść art. 378 § 1 k.p.c. w zakresie w jakim dotyczy nieważności postępowania kojarzona jest z wynikającą z art. 58 § 2 k.c. nieważnością czynności prawnych sprzecznych z zasadami współżycia społecznego (k. 22). Z rozbudowanych, lecz mało klarownych

rozważań Prokuratora Generalnego można odnieść wrażenie, że owo rażące naruszenie prawa procesowego ma się wiązać z nieprzeprowadzeniem dowodu z umowy pożyczki stanowiącej podstawę wystawienia weksla *in blanco* (w odniesieniu do art. 232 zd. 2 k.p.c.) oraz - co za tym idzie - niestwierdzeniu nieważności potencjalnie występujących w umowie niedozwolonych klauzul umownych, o których mowa w art. 385¹ - 385³ k.c. (w odniesieniu do art. 378 § 1 k.p.c.). W rzeczywistości, ani te, ani też inne wskazane w uzasadnieniu skargi okoliczności, nie wskazują nawet na zwykłe naruszenie przepisów k.p.c. wskazanych jako podstawy skargi, nie mówiąc nawet o naruszeniu ich w sposób rażący.

20. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Tymczasem brak jest w skardze nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego jakichkolwiek wskazań na nieważność postępowania toczącego się w sprawie, w której wywiedziono skargę nadzwyczajną. Jedyne wskazania w tym względzie dotyczą potencjalnej nieważności postanowień umowy wiążącej powódkę z pozwaną. Sąd *meriti* może oczywiście stwierdzić w postępowaniu odwoławczym nieważność czynności prawnej (umowy), jeżeli taka nieważność wynika z zebranego materiału dowodowego, nawet jeśli jedna ze stron nie sformułowała w sposób wyraźny zarzutu takiej nieważności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2015 r. wydanym w sprawie III CSK 430/14). Jednak ewentualna nieważność czynności prawnej której dotyczy postępowanie sądowe w żaden sposób nie może być postrzegana jako okoliczność wskazująca na nieważność postępowania w sprawie.

21. Jeśli chodzi natomiast o ewentualne naruszenie art. 232 zd. 2 k.p.c., to przepis ten stwierdza, że chociaż to strony postępowania są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, to sąd może również dopuścić z urzędu dowód niewskazany przez stronę.

Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że stosowanie tego dyspozytywnego przepisu powinno mieć miejsce jedynie w szczególnych sytuacjach procesowych o wyjątkowym charakterze, np. w wypadku ujawnionej przez stronę bezradności, w razie istnienia trudnych do przewyciężenia przez

strony przeszkód, czy dla zapobieżenie uchybieniu zasadzie równości (równouprawnienia) stron (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego: z 5 listopada 1997 r., III CKN 244/97; z 25 marca 1998 r., II CKN 656/97; z 15 grudnia 2005 r., V CK 400/05; z 30 stycznia 2007 r., IV CSK 346/06). Dopuszczenie dowodu z urzędu powinno nastąpić przede wszystkim, gdy wiadomość o konkretnych środkach dowodowych, istotnych dla poczynienia ustaleń, poweźmie sąd drogą urzędową, np. z oświadczenia strony lub z akt danej sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2005 r., V CK 400/05). W żaden sposób jednak, z art. 232 zd. 2 k.p.c. nie można wywodzić obowiązku sądu do podjęcia takiej inicjatywy w zakresie środków dowodowych. Dlatego niewezwanie przez sąd z urzędu powoda występującego z apelacją do przedstawienia treści umowy łączącej go z pozwaną nie tylko nie może być postrzegane jako rażące naruszenie art. 232 zd. 2 k.p.c., ale w ogóle nie narusza tego przepisu.

22. Powyższa kwalifikacja nie oznacza, że obowiązek taki nie spoczywał na Sądzie II instancji. Nie wynikał on jednak z art. 232 zd. 2 k.p.c. ale z art. 7 Dyrektywy 93/13 w zw. z art. 76 Konstytucji RP. Nie budzi wątpliwości, że umowa nr P/G/ (...) zawarta pomiędzy powódką i pozwaną, jest umową o kredyt konsumencki, w której wierzytelność powódki została zabezpieczona wekslem *in blanco* i jako taka objęta jest ona zakresem zarówno Dyrektywy 93/13 jak i dyrektywy 2008/48.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania Dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, a także do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile sąd ów posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (zob. wyrok TSUE z 13 września 2018 r. P. C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 42; podobnie wyroki: z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; z 21 grudnia 2016 r., Gutiérrez Naranjo i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 58).

Trybunał Sprawiedliwości wskazał przy tym, że co prawda, jeśli tylko sąd dysponuje niezbędnymi informacjami dotyczącymi stanu prawnego i faktycznego, to

jest on zobowiązany do zbadania z urzędu warunków, które mogą być nieuczciwe. Natomiast w sytuacji, gdy sąd nie dysponuje umową wiążącą strony sporu w postępowaniu głównym, nie ma podstaw do uznania, że sąd „dysponuje informacjami dotyczącymi stanu prawnego i faktycznego”, jedynie na tej podstawie, że jest świadomy istnienia pewnych wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorcę (zob. wyrok z 7 listopada 2019 r., P., C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 63 i 64; podobnie wyrok z 13 września 2018 r., P., C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 42 i 47).

Z powyższego jednak Trybunał Sprawiedliwości wywiódł, że w przypadku wytoczenia przed sądem krajowym powództwa opartego na wekslu własnym wystawionym *in blanco*, a następnie uzupełnionym, w celu zabezpieczenia roszczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki, w odniesieniu do którego to powództwa sąd ten ma poważne wątpliwości, jeśli chodzi o jego zasadność, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 wymagają, aby sąd ten mógł zażądać przedstawienia dokumentów służących za podstawę tego powództwa, w tym porozumienia wekslowego, w wypadku gdy takie porozumienie stanowi, zgodnie z prawem krajowym, przesłankę wystawienia takiego rodzaju weksla (zob. wyrok z 7 listopada 2019 r., P., C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 67).

W tej samej sprawie TSUE stwierdził, że przepisy Dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie takiemu rozumieniu przepisów art. 10 w związku z art. 17 ustawy prawo wekslowe, które nie pozwala na działanie sądowi z urzędu w sytuacji, gdy ma on silne i uzasadnione przekonanie oparte na materiałach nie pochodzących od stron sprawy, że umowa stanowiąca źródło stosunku podstawowego jest przynajmniej częściowo nieważna, a powód dochodzi swojego roszczenia z weksla *in blanco*, pozwany zaś nie zgłasza zarzutów i zachowuje się biernie. W sytuacji takiej, sąd ten powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter, i w tym zakresie może zażądać od przedsiębiorcy przedstawienia pisemnego zapisu tych postanowień, tak aby móc zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z tych dyrektyw (zob. wyrok z 7 listopada 2019 r., P., C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 40 oraz 77).

Z utrwalonego orzecznictwa TSUE wynika, że obowiązek oceny

nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy oraz obecności wymaganych informacji w umowie o kredyt z urzędu stanowi uregulowanie proceduralne ciążące na organach wymiaru sprawiedliwości (wyrok z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo). Sądy krajowe, stosując prawo krajowe, zobowiązane są zatem tak dalece, jak jest to możliwe, dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej rezultat (zob. wyrok z 7 listopada 2019 r., P., C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 74 i 75, a także wyrok z 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 79 i przytoczone tam orzecznictwo). Co więcej, w przypadku braku możliwości wykładni i stosowania przepisów krajowych zgodnie z wymogami Dyrektywy 93/13 sądy krajowe mają obowiązek zbadania z urzędu, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter, pozostawiając w razie potrzeby bez stosowania wszelkie przepisy krajowe lub orzecznictwo, które są sprzeczne z efektem takiego badania (zob. wyrok z 7 listopada 2019 r., P., C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 76, podobnie wyroki: z 4 czerwca 2009 r., Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, pkt 32, 34, 35; z 14 czerwca 2012 r., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z 18 lutego 2016 r., Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, pkt 46).

Warto zaznaczyć, że powyżej zreferowane pytanie zadane w sprawach C - 419/18 i C 483/18 zostało przedstawione przez sąd okręgowy rozpoznający apelację wniesioną przez stronę powodową od wyroku zaocznego wydanego przez sąd rejonowy na korzyść konsumenta po rozpoznaniu powództwa o wydanie nakazu zapłaty z weksla w sytuacji, gdy pozwany nie wykazał żadnej aktywności, a sąd rejonowy z urzędu podjął się ustalenia treści stosunku podstawowego łączącego strony bez stosownych zarzutów, o którym wspomina ustawa prawo wekslowe, a także nie posiadając treści umowy łączącej strony, a opierając się jedynie na informacjach posiadanych z innych spraw z udziałem strony powodowej i materiałach pozaprocesowych, wobec odmowy okazania przez stronę powodową umowy pożyczki łączącej strony. Były to zatem okoliczności podobne do tych, które zaistniały w przedmiotowej sprawie.

W celu zapewnienia ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 Trybunał

Sprawiedliwości wielokrotnie podkreślał też, że w sprawie dotyczącej również wydania wyroku zaocznego nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać zrównoważona jedynie przez aktywną interwencję podmiotu trzeciego, niezależnego od stron umowy (zob. wyrok z 4 czerwca 2020 r., Kancelaria Medius SA, C-495/19, EU:C:2020:431, pkt 36; podobnie wyrok z 17 maja 2018 r., Karel de Grote - Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

Jak wskazał TSUE, skuteczna ochrona sądowa nie może zostać zagwarantowana, jeżeli sąd krajowy, przed którym przedsiębiorca wszczął objęte zakresem stosowania Dyrektywy 93/13 postępowanie przeciwko konsumentowi, nie ma możliwości, pomimo braku stawiennictwa konsumenta, sprawdzenia warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swoje roszczenie, w razie wątpliwości co do potencjalnie nieuczciwego charakteru tych warunków (zob. wyrok z 4 czerwca 2020 r., Kancelaria Medius SA, C-495/19, EU:C:2020:431, pkt 46).

Trybunał Sprawiedliwości uznał, że art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że - w sytuacji gdy sąd orzeka w drodze wyroku zaocznego w związku z niestawiennictwem konsumenta na rozprawie, na którą został wezwany - stoi on na przeszkodzie takiej wykładni przepisu krajowego (art. 339 § 2 k.p.c.), która uniemożliwia sądowi rozpoznającemu powództwo wniesione przez przedsiębiorcę przeciwko temu konsumentowi wchodzące w zakres stosowania tej dyrektywy, przeprowadzenie środków dowodowych niezbędnych do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swe roszczenie, w wypadku gdy sąd ten poweźmie wątpliwości co do nieuczciwości tych warunków w rozumieniu omawianej dyrektywy (zob. wyrok z 4 czerwca 2020 r., Kancelaria Medius SA, C-495/19, EU:C:2020:431, pkt 46).

23. Odnosząc te ustalenia do obecnie rozpatrywanej sprawy należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy dysponował dowodami w postaci wypełnionego weksla oraz kopii wypowiedzenia umowy nr P/G/ (...) zawartej pomiędzy powódką i pozwaną, które zawiera wprost odwołania do kolejnych punktów postanowień umowy. Ponadto Sąd Rejonowy w S. w uzasadnieniu wyroku z 13 marca 2017 r. wskazał na wątpliwości, co do kwestii tego, czy umowa pożyczki zawartej z

pozwaną jako konsumentem nie zawierała niewiążących pozwaną klauzul niedozwolonych, a co za tym idzie, czy w sprawie nie wystąpiła, opisana w art. 7 Prawa wekslowego, sytuacja złożenia pod wekslem niezobowiązującego podpisu, dalej czy umowa pożyczki została pozwanej skutecznie wypowiedziana oraz czy zaistniały określone w umowie pożyczki przesłanki do wypełnienia weksla *in blanco*, a także czy i kiedy powódka przedstawiła pozwanej do zapłaty weksel własny *in blanco* płatny w terminie do 26 października 2016 r., co zgodnie z art. 21 Prawa wekslowego powinno nastąpić w miejscu zamieszkania pozwanej i w terminie określonym w art. 38 Prawa wekslowego.

Pomimo posiadania takiej wiedzy, Sąd Okręgowy w S. nie wziął pod uwagę, że pozwana jest konsumentem, a weksel własny *in blanco* „nie na zlecenie” na podstawie którego wydane zostało zaskarżone orzeczenie, stanowił zabezpieczenie spłaty pożyczki gotówkowej udzielonej pozwanej przez P. S.A. na podstawie standardowej umowy „Tytuł: P/G” o nr (...).

Należy podkreślić, że w judykaturze utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel gwarancyjny (tak m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1967 r., sygn. akt III CZP 19/66, OSNCP 1968, z. 5, poz. 79 i uchwała Połączonych Izb: Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 24 kwietnia 1972 r. III PZP, OSNCP 1973, z. 5, poz. 72).

W przedmiotowej sprawie wprawdzie nie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, a tym samym strona pozwana nie wniosła od takiego nakazu zarzutów, jednakże z uwagi na wątpliwości co do wysokości żądania, czemu wyraz dał Sąd Rejonowy w uzasadnieniu do swojego orzeczenia - przedmiotowa sprawa winna zostać rozpoznana przy uwzględnieniu stosunku podstawowego, a jak słusznie zauważył Prokurator Generalny, dostrzeżone już przez Sąd I instancji wątpliwości winny skłonić Sąd II instancji do dopuszczenia z urzędu dowodu z dokumentu w postaci umowy pożyczki (s. 13 skargi, k. 20). Jednak obowiązek ten nie wynikał z art. 232 zd. 2 k.p.c. ale z Dyrektywy 93/13. Bez znajomości treści umowy pożyczki, nie jest bowiem możliwe ustosunkowanie

się przez sąd do wątpliwości wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji, a tym bardziej dokonanie z urzędu oceny, czy czynność prawna w postaci umowy pożyczki nie zawierała klauzul abuzywnych lub nie była dotknięta bezwzględną nieważnością z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

Artykuł 232 zd. 2 k.p.c. w oczywisty sposób ułatwiał prawidłowe zastosowanie uregulowań Dyrektywy 93/13 dostarczając podstawy prawnej do dopuszczenia z urzędu dowodu z treści umowy, jednak z samego tego przepisu nie wynikał jeszcze obowiązek sądu i nieskorzystanie z tej proceduralnej możliwości nie naruszało samo w sobie art. 232 zd. 2 k.p.c.

Mając na względzie utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym sąd powinien skorzystać z przewidzianego w art. 232 zd. 2 k.p.c. uprawnienia do podjęcia i przeprowadzenia inicjatywy dowodowej jedynie w szczególnych sytuacjach procesowych o wyjątkowym charakterze (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego: z 5 listopada 1997 r., III CKN 244/97; z 25 marca 1998 r., II CKN 656/97; z 15 grudnia 2005 r., V CK 400/05; z 30 stycznia 2007 r., IV CSK 346/06), należy stwierdzić, że do przesłanek tych zaliczyć należy również zapewnienie skuteczności unormowaniom prawa europejskiego, w tym unormowaniom Dyrektywy 93/13, które w świetle orzecznictwa TSUE, stanowią właściwą przesłankę podjęcia inicjatywy dowodowej w sprawie, w której przedsiębiorca dochodzi od konsumenta roszczenia z weksla *in blanco* stanowiącego zabezpieczenie umowy o kredyt konsumencki.

Jak wskazał Sąd Najwyższy, przyjęcie, że badanie treści konsumenckiego stosunku podstawowego jest możliwe wyłącznie w przypadku wniesienia zarzutów, wobec prawnych i finansowych uwarunkowań tej czynności procesowej przy obecnym kształcie przepisów k.p.c., czyniłoby skorzystanie z ochrony prawnej konsumenta, zapewnionej mu przez prawo unijne, nadmiernie utrudnionym i nie realizowałoby celu prawa konsumenckiego, jakim jest realne wyrównanie pozycji stron umowy konsumenckiej. Akceptacja takiego stanowiska w praktyce prowadziłaby do stworzenia możliwości wykorzystywania instytucji weksla *in blanco* jako instrumentu, w oparciu o który, skutecznie obchodzić można byłoby przepisy chroniące konsumenta (wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

25. Chociaż więc w okolicznościach przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy z łatwością mógł ustalić, że sprawa dotyczy umowy konsumenckiej oraz że istnieją wątpliwości co do uczciwego charakteru warunków umowy, nie można mówić ani o naruszeniu art. art. 232 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c., a tym bardziej o rażącym ich naruszeniu, choć argumentacja powyższa dodatkowo wskazuje na zasadność podstawy skargi nadzwyczajnej wskazującej na naruszenie art. 76 Konstytucji RP w zw. z art. 7 Dyrektywy 93/13.

IV.

26. Jak już wspomniano, obok powołanej w skardze nadzwyczajnej podstawy szczegółowej (art. 89 § 1 pkt 1 oraz pkt 2 u.SN), w przypadku każdej skargi nadzwyczajnej dokonywana jest kontrola konstytucyjności konkretnych aktów stosowania prawa w oparciu o ogólną przesłankę funkcjonalną, przy czym w tym przypadku chodzi o wykazanie, iż uwzględnienie skargi jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, czyli normą wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. Z samej natomiast natury tej normy, mającej ewidentnie charakter zasady, wynika konieczność stosowania zasady proporcjonalności przy ocenie stopnia jej realizacji czyli stopnia zgodności z nią poszczególnych aktów władzy publicznej (Por. R. Alexy, *A Theory of Constitutional Rights*, tłum J. Rivers, Oxford 2002, s. 66-67).

Oceny tej zgodności dokonuje się w związku z tym poprzez konfrontację zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej z innymi zasadami w celu optymalizacji zakresów, w jakich te poszczególne zasady faktycznie kształtują stosunki społeczne. Jak już wspomniano, wynika to z natury norm-zasad, które wymagają realizacji w możliwie najszerszym zakresie, jaki jest możliwy w danych warunkach prawnych i faktycznych (R. Alexy, *A Theory of Constitutional Rights ...*, s. 47-48). Z tym teoretycznym ujęciem w pełni koresponduje również sposób sformułowania art. 89 § 1 *principium* u.SN, w którym nie mówi się o przestrzeganiu lub nienaruszeniu wskazanej w nim normy-zasady ale o konieczności zapewnienia zgodności z tą zasadą. Jest ona zatem swoistym celem kontroli nadzwyczajnej - stanem, który powinien zostać urzeczywistniony w wyniku rozpatrzenia skargi (zapewnienie

zgodność z art. 2 Konstytucji RP

Ten szczególnie charakter zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wyraża się również w jej złożonym charakterze. W istocie daje ona wyraz - pojmowanemu zgodnie z nowoczesnymi kategoriami intelektualnymi - ideałowi sprawiedliwego sposobu urzędowania wspólnoty politycznej. Z tego też względu, musi mieć ona szczególnie złożony charakter. Dlatego ujmuje się ją jako kompleks szeregu składowych zasad, pozostających względem siebie we wzajemnie bardzo zróżnicowanym stosunku. Z tego właśnie względu, orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego wyinterpretowało z zasady demokratycznego państwa prawnego szereg zasad pochodnych, które w literaturze grupowane są według różnych typologii, które zawsze jednak mają wyrażać ideał państwa sprawiedliwego. Wskazuje się w tym kontekście, jako na wynikające z art. 2 Konstytucji RP, m.in. zasadę zaufania obywatela do państwa i zasadę bezpieczeństwa prawnego jednostki (por. P. Tuleja, *Komentarz do art. 2* [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP, t. 1, Komentarz do art. 87-243*, Warszawa 2016, s. 223-228), które wydają się mieć istotne znaczenie dla należytego przeprowadzenia kontroli nadzwyczajnej w niniejszym postępowaniu.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego ochronie konstytucyjnej podlegać musi zaufanie obywateli nie tylko do litery prawa, ale przede wszystkim do sposobu jego interpretacji przyjmowanej w praktyce stosowania prawa przez organy państwa (zob. wyroki: z 9 października 2001, SK 8/00; z 27 kwietnia 1997 roku, U 11/97). Państwo powinno być zatem lojalne wobec adresatów norm, które stanowi (zob. wyroki: z 20 stycznia 2009 r., P 40/07; z 15 lutego 2005 r., K 48/04, OTK ZU nr 2/2005, poz. 15). Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że w demokratycznym państwie prawnym stanowienie i stosowanie prawa nie może być pułapką dla obywateli (zob. wyrok z 20 stycznia 2009 r., P 40/07; orzeczenie z 3 grudnia 1996 r., K. 25/95, OTK ZU nr 6/1996, poz. 52; wyrok TK z: 10 kwietnia 2001 r., sygn. U 7/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 56; 5 listopada 2002 r., sygn. P 7/01, OTK ZU nr 6/2002, poz. 80; 7 czerwca 2004 r., sygn. P 4/03, OTK ZU nr 6/2004, poz. 55; 15 lutego 2005 r., sygn. K 48/04; 29 listopada 2006 r., sygn. SK 51/06, OTK ZU nr 10/2006, poz. 156). Stanowisko to prezentuje również Sąd Najwyższy (zob. postanowienia: z 18 czerwca 2020 r., I NSNc 45/19; z 22 maja

2019 r., I NSNc 3/19, z 26 marca 2019 r., I NSNc 1/19; z 26 lipca 2007 r., IV KK 174/07; wyroki: z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19; z 13 maja 2020 r., I NSNc 28/19).

Skarżący wskazał w petitum skargi, iż wnosi ją z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i powtórzył to stanowisko również w uzasadnieniu zasadnie wskazując jednocześnie, że wymóg ten nawiązuje ściśle do treści zasady ustrojowej wyrażonej w art. 2 Konstytucji (s. 9 skargi, k.16). Dodatkowo, Prokurator Generalny zasadnie wskazał, że z przepisu tego wyprowadzana jest pochodna zasada zaufania obywatela do państwa, z którą wiąże się bezpośrednio zasada bezpieczeństwa prawnego. W myśl tej zasady, prawo stanowione i stosowane powinno być w ten sposób, aby możliwa była przewidywalność działań organów państwa, a przez to także prognozowanie działań własnych zainteresowanego (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 stycznia 2009 r., P 40/07, OTK ZU nr 1/2009, poz. 4, Dz. U. z 2009 r., Nr 11 poz. 66). Jak zaznaczył Prokurator Generalny, „[b]ezpieczeństwo prawne winno być przy tym rozumiane nie tylko formalnie, jako przewidywalność działań władzy publicznej, ale także jako skuteczne zabezpieczanie dóbr życiowych człowieka i jego interesów” (s. 9 skargi, k. 16).

W uzasadnieniu Skarżący podniósł także, że „zasada ta wiąże się z ideą solidarności partnerów społecznych określoną w art. 20 Konstytucji, z której wyprowadzany jest nakaz poszukiwania mechanizmów równoważących interesy stron w sposób minimalizujący ewentualne antagonizmy, co może wymagać stanowienia właściwych regulacji osłonowych (tak m.in. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 marca 2008 r., K 32/05, OTK ZU nr 2/2008, poz. 27, Dz. U. z 2008 r., Nr 51, poz. 299)” (s. 9 skargi, k. 16).

Skarżący na podstawie tych ogólnych stwierdzeń doszedł do słusznego wniosku, że normy chroniące konsumentów, realizujące przedmiotowe zasady, mają na celu zapewnienie równowagi między profesjonalnym uczestnikiem obrotu, jakim jest przedsiębiorca, a konsumentem (s. 10 skargi, k 17). Odnosząc to stwierdzenie do przedmiotowej sprawy wskazano, że „wydanie przez Sąd orzeczenia, nakładającego na stronę będącą konsumentem obowiązek zapłaty, bez badania prawidłowości stosunku podstawowego z uwagi na istniejące wątpliwości,

co do jego uczciwego charakteru, z którego wynika zobowiązanie, w sytuacji, gdy jego drugą stroną jest przedsiębiorca, jest niewątpliwie sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej” (s. 10 skargi, k. 17). Skarżący ponadto zauważył, że w przedmiotowej sprawie niewystarczające okazały się regulacje mające na celu „ochronę interesów konsumentów w sytuacji, gdy działania przedsiębiorcy wykonującego m.in. działalność w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku” (s. 10 skargi, k. 17).

W przedmiotowej sprawie pozwana jako konsument, zawierając umowę pożyczki mogła być przekonana, że skoro państwo nie zabrania prowadzenia określonego rodzaju działalności, w postaci udzielania pożyczek przez podmioty inne niż banki, jej interes jest należycie chroniony przez państwo przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, które mogą być stosowane przez przedsiębiorców. Tymczasem, Sąd II instancji nie uwzględnił faktu, iż pozwana jest konsumentem i że jako słabsza strona umowy podlega ochronie, która w przypadku postępowania toczącego się przed sądem powinna polegać na weryfikacji czy dochodzone roszczenie jest zasadne oraz czy nie doszło do naruszenia przepisów chroniących konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Nie uwzględniając zatem konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego, Sąd II instancji nie wywiązał się z obowiązku wynikającego z art. 76 Konstytucji RP w związku z unormowaniami art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, ograniczając się jedynie do formalnego sprawdzenia, czy weksel przedłożony przez powódkę został należycie wypełniony, a jego treść i prawdziwość nie budzą wątpliwości. Wobec uznania przez TSUE, iż w okolicznościach takich jak w przedmiotowej sprawie tj. gdy istnieją wątpliwości co do zasadności roszczenia opartego na wekslu własnym (co znalazło odzwierciedlenia w wyroku Sądu I instancji), który to weksel służy zabezpieczeniu wierzytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, a który początkowo został wystawiony przez wystawcę jako weksel in blanco, a następnie uzupełniony przez remitenta (przedsiębiorcę), sąd ten powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter (zob. wyrok z 7 listopada 2019 r., P., C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 40

oraz 77) przyjąć należy, że - w świetle art. 2 Konstytucji - Sąd II instancji nie chronił należycie zaufania, jakie konsument ma prawo w nim pokładać.

Sposób zastosowania obowiązujących przepisów przez Sąd II instancji jaki miał miejsce w przedmiotowej sprawie spowodował zatem, że pozwana, jako konsument, znalazła się w „pułapce”, bowiem będąc już stroną uprzednio zawartej umowy, na etapie postępowania sądowego została *de facto* pozbawiona należytej ochrony, tj. Sąd II instancji rozstrzygnął sprawę ignorując konsumencki charakter stosunku wiążącego pozwaną z powodem. Tym samym, w rozpatrywanej sprawie, w świetle art. 2 w zw. z art. 76 Konstytucji i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 13/93, pozew o zapłatę Sąd II instancji rozpatrzył bez uwzględnienia konsumenckiego charakteru zobowiązania umownego. Tymczasem, przesłankami do skierowania sprawy do postępowania zwykłego przez Sąd I instancji były już same informacje zawarte w dowodzie w postaci kopii wypowiedzenia umowy nr P/G/ (...) określonym przez powoda w treści pozwu o zapłatę w postępowaniu nakazowym jako: „wezwanie do wykupu weksla z 2016-09-25” (k. 2 akt II Ca (...)), a stanowiącym załącznik do pozwu.

Dokument ten, kierowany do pozwanej, został zatytułowany „Wypowiedzenie umowy pożyczki”, a w jego treści po pierwsze wprost zostało wskazane, że „ze względu na poważne naruszenie przez Pana(nią) postanowień Umowy(...) zawartej z Panem(nią) w dniu 2016-01-21 polegające na nie płaceniu swoich zobowiązań zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat do w/w pożyczki, niniejszym wypowiadamy Panu(i) umowę pożyczki”. Z dalszej jego treści wynika, iż pozwana jest wzywana do zapłaty wskazanej w piśmie kwoty (14 350,13 zł), z wyszczególnieniem składników tej kwoty z powołaniem się na konkretne pkt umowy pożyczki. Ponadto w jego treści wskazane zostało, że weksel *in blanco* został wypełniony „zgodnie z odpowiednimi postanowieniami w/w umowy oraz deklaracji wekslowej”, wraz z informacją, że w przypadku niezapłacenia w terminie 30 dni sprawa zostanie skierowana na drogę sądową.

W takich okolicznościach, Sąd I instancji zasadnie zatem skierował sprawę do postępowania zwykłego. Sąd II Instancji posiadając takie informacje, a także uwzględniając wątpliwości podniesione przez Sąd I instancji, z łatwością mógł ustalić, że sprawa dotyczy umowy konsumenckiej oraz że istnieją wątpliwości co do

postanowień umowy pożyczki, co obligowało go do zbadania z urzędu czy postanowienia umowy pożyczki mają nieuczciwy charakter.

Wobec niezbadania przez Sąd Okręgowy w S. materialnej podstawy roszczenia wynikającego z weksla i przyjęcie za prawdziwe twierdzeń powoda przytoczonych w pozwie, pomimo że budziły one uzasadnione wątpliwości co do tego, czy umowa pożyczki zawarta w dniu 21 stycznia 2016 r. z pozwaną jako konsumentem, nie zawierała niewiążących ją klauzul niedozwolonych, o których mowa w art. 385¹ - 385³ k.c., oraz wobec niedopuszczenia na podstawie art. 232 zd. 2 k.p.c. z urzędu dowodu z dokumentu w postaci umowy pożyczki oraz niezbadania z urzędu możliwej nieważności czynności prawnej - umowy pożyczki i wobec jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, apelacja od wyroku Sądu Rejonowego w S. wykorzystana została jako instrument, który zwiększył dysproporcje pomiędzy partnerami społecznymi. W ten sposób, Sąd II instancji orzekający w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, będącej w świetle art. 2 Konstytucji RP demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, i którego obowiązkiem jest m.in. ochrona konsumentów, wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumenta - który nie był w stanie się skutecznie bronić.

W przedmiotowej sprawie zatem już tylko z tego powodu, zasadnym jest uznanie, iż uchylenie zaskarżonego wyroku jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

27. Skarżący wprawdzie, powołując się na orzecznictwo TK zwrócił również uwagę, że „zasada ta wiąże się z ideą solidarności partnerów społecznych określoną w art. 20 Konstytucji, z której wyprowadzany jest nakaz poszukiwania mechanizmów równoważących interesy stron w sposób minimalizujący ewentualne antagonizmy, co może wymagać stanowienia właściwych regulacji ochronnych (zob. m.in. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 marca 2008 r., K 32/05, OTK ZU nr 2/2008, poz.27, Dz. U. z 2008 r., Nr 51, poz. 299) (s. 9 skargi, k. 16). Jednak w treści skargi Skarżący nie wskazał w czym w przedmiotowej sprawie przejawia się powiązanie zasady demokratycznego państwa prawnego z ideą solidarności partnerów społecznych, co nie pozwala na szersze rozważenie, czy z tego też

względu zachodzi konieczność zapewnienia zgodności z art. 2 Konstytucji RP.

28. Na marginesie jedynie warto zwrócić uwagę, że w pozwie powód wystąpił o zapłatę kwoty 13 790,13 zł, która jak wyjaśnił wynika z tego, że pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie weksla do zapłaty kwoty w wysokości 14 350,13 zł, natomiast jak wskazał wpłaciła na konto powoda jedynie kwotę 560,00 zł. W załączonym do pozwu „wypowiedzeniu umowy pożyczki” zawarte zostało też „wyliczenie dłużnej kwoty”, w którym wskazano m.in. że „kwota niespłaconej pożyczki” wynosi 11 760 zł oraz wskazane zostały kolejne kwoty z powołaniem na odpowiednie punkty umowy. Natomiast w odpowiedzi na skargę nadzwyczajną powód wskazał, że „łącznie, zobowiązanie pozwanej względem pozwanego wynosiło - na podstawie umowy z 21 stycznia 2016 r. - 13.440,00 zł” (s. 4 odpowiedzi, k. 41), a pozwana „spłaciła na rzecz powodowej spółki jedynie kwotę 3 813,35 zł” (s. 5 odpowiedzi, k. 42). Powód wystąpił zatem pozwem o zapłatę kwoty, która przekraczała wskazane przez niego „łączne zobowiązanie” pozwanej.

29. Dokonując teraz wyważenia racji, jakie w świetle art. 2 Konstytucji przemawiają za utrzymaniem w mocy prawomocnego wyroku Sądu II instancji wydanego z naruszeniem art. 76 Konstytucji RP w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 13/93, a ogółem racji wynikających w świetle orzecznictwa TK z integralnie pojmowanej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a przemawiających za tym, by wyrok ten uchylić, należy jednoznacznie stwierdzić, że uchylenie tego wyroku będzie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność decyzji jurysdykcyjnych z art. 2 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy przychylił się do wyrażonego wcześniej stanowiska, że istotną przesłanką dla takiego wniosku jest fakt, że akceptacja praktyki orzeczniczej, polegającej na wydawaniu nakazu zapłaty przeciwko konsumentowi na podstawie samej tylko treści weksla przedstawionego przez przedsiębiorcę, bez kontroli treści umowy, na podstawie której doszło do jego wystawienia, mogłoby doprowadzić do powstania mechanizmu obejścia Dyrektywy 13/93 i zagrozić zbiorowym interesom konsumentów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20). Powyższe stwierdzenie odnieść należy także do wyroku sądu drugiej instancji, który tym bardziej nie może być wydawany

przeciwko konsumentowi wyłącznie na podstawie samej tylko treści weksla przedstawionego przez przedsiębiorcę, bez kontroli treści umowy, na podstawie której doszło do jego wystawienia, w szczególności w sytuacji gdy sąd pierwszej instancji wskazał na wątpliwości co do tego, czy umowa pożyczki zawarta z konsumentem, której spłaty zabezpieczenie stanowił weksel, nie zawiera niewiążących klauzul niedozwolonych.

30. Wobec powyższego, zasadnym jest uznanie, iż uchylenie zaskarżonego wyroku jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Sąd ponownie rozpoznając sprawę powinien uwzględnić treść umowy i dokonać oceny czy w przedmiotowym stanie faktycznym roszczenie, w szczególności jego wysokość, jest zgodne z prawem w świetle przepisów chroniących konsumenta.

31. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 u.SN, w zw. z art. 2 oraz art. 76 Konstytucji RP uchylił w zaskarżonej części wyrok Sądu Okręgowego w S. z 15 stycznia 2018 r., sygn. akt II Ca (...), przekazując sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w S..

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.